

ÅRSMELDING 2006

Mål for verksemda

ABM-utvikling sitt måldokument er vedteke av styret og byggjer på dei styrings-signala som er gjevne i tildelingsbrev frå Kultur- og kyrkjedepartementet, Stortingsproposisjon nr. 1 (2005–2006), Stortingsmelding nr. 48 (2002–2003) Kulturpolitikk fram mot 2014 og andre stortingsmeldingar og styringssignal som handsamar relevante saker for arkiv, bibliotek og museum.

VISJON:

Arkiv, bibliotek og museum gjev kunnskap og opplevingar til alle

ABM-UTVIKLING BYGGJER VERKSEMDA

PÅ GRUNNVERDIANE:

- toleranse, yringsfridom og demokrati
- kulturen sin eigenverdi
- rett til tilgang til informasjon
- kulturelt mangfald
- sosial inkludering
- universell utforming
- effektiv bruk av samfunnet sine ressursar

FOR Å REALISERE VISJONEN ARBEIDER

ABM-UTVIKLING ETTER HOVUDSTRATEGIANE:

- fokus på brukarane
- stimulere og initiere utvikling og omstilling i og på tvers av dei enkelte sektorane
- open dialog med fagmiljøa
- utvikle og styrkje samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum og andre institusjonar, organisasjonar og verksemder
- fremje kunnskap om arkiv, bibliotek og museum
- lyfte fram gode førebilete
- vere pådrivar overfor offentlege myndigheiter

SENTRALE SATSINGSOMRÅDE

FOR ABM-UTVIKLING 2004-2006

- fremje læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum
- utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- utvikle og styrkje samlingsforvaltninga i institusjonane
- kartleggje og utvikle det regionale og lokale arkivlandskapet
- utvikle ny bibliotekpolitikk som avspeglar endringar i samfunnet
- heve kvaliteten til muséa gjennom museumsreforma synleggjere arkiv, bibliotek og museum sine funksjonar og roller i samfunnet

Innhald

Mål for verksemda	s. 2
Verksemda i 2006	s. 4
ABM-sektoren i tal	s. 6
Fremjing av læring og formidling	s. 10
Nettbasert tilgang til kunnskap og kultur	s. 16
Utvikling og styrking av samlingsforvaltninga	s. 21
Det regionale og lokale arkivlandskapet	s. 22
Ny bibliotekpolitikk	s. 24
Museumsreforma	s. 26
Synleggjere abm-institusjonane i samfunnet	s. 30
ABM-skrift	s. 32
Internasjonalt samarbeid	s. 34
Den kulturelle skulesekken	s. 36
Universell utforming	s. 38
Kurs og konferansar	s. 40
Prosjektmidlar frå ABM-utvikling	s. 43
ABM-utvikling i tal	s. 47

ABM-UTVIKLING
POSTBOKS 8145 DEP
N-0033 OSLO
TELEFON: 23 11 75 00
TELEFAKS: 23 11 75 01
POST@ABM-UTVIKLING.NO
WWW.ABM-UTVIKLING.NO
DESIGN: WWW.MELKEVEIEN.NO
TRYKK: PDC-TANGEN AS
ISBN 82-8105-049-7
ABM-UTVIKLING 2007

FOTO PÅ FRAMSIDA: FRÅ NORSK
VASSDRAGS- OG INDUSTRISTAD-
MUSEUM, HARALD SKEIE
FOTO SIDE 7,11,15, 20, 23, 25, 31,
39,41, BJØRN DJUPVIK
FOTO SIDE 8, 27, CEDRIC ARCHER

Verksemda i 2006

Av Lisbeth Tangen, styreleiar og Jon Briger Østby, direktør

ABM-utvikling si hovudoppgåve er å drive aktivt, strategisk utviklingsarbeid for å samordne, effektivisere og styrkje arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet.

ABM-utvikling skal setje institusjonane og sektorane betre i stand til å løyse faglege oppgåver og til å møte nye utfordringar i samfunnet og skal arbeide med heile spekteret av funksjonar innanfor arkiv, bibliotek og museum. ABM-utvikling skal fremje samarbeid mellom dei tre sektorane der dette framstår som formålstenleg, men skal leggje vekt på den faglege eigenarten og dei funksjonane som kvar av sektorane og dei spesifikke samlingane deira representerer.

Sentrale satsingsområde for ABM-utvikling i perioden 2004-2006 har vore å:

- fremje læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum
- utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- utvikle og styrke samlingsforvaltninga i institusjonane

- kartleggje og utvikle det regionale og lokale arkivlandskapet
- utvikle ny bibliotekpolitikk som avspeglar endringar i samfunnet
- heve kvaliteten til musea gjennom museumsreforma
- synleggjere arkiv, bibliotek og museum sine funksjonar og roller i samfunnet

Rapporten *Kulturarven for alle – om digitalisering i arkiv, bibliotek og museum* er utarbeidd av ei breitt samansett arbeidsgruppe som vart oppnemnd etter initiativ frå ABM-utvikling. Arbeidsgruppa har kome med framlegg til ei stor og brei satsing på dette feltet i dei komande åra. Arkivkartlegginga som blir ferdigstilt våren 2007 gir viktig kunnskap for vidare planlegging av arbeidet med sikring og formidling av lokal- og privatarkiv. I bibliotekutgreiinga som vart lagt fram hausten 2006 er det gitt framlegg til hovudliner i bibliotekpolitikken fram mot 2014. Formålet med museumsreforma er å styrkje musea i møte med morgondagens utfordringar, og reforma har ført til djuptgripande endringar i det norske museumlandskapet.

Det er viktig at norske institusjonar deltek aktivt i internasjonalt utviklingsarbeid. For å bidra med betre kunnskap om norske forhold er både strategidelen av bibliotekutgreiinga og rapporten om digitalisering i ABM-sektoren også publisert på engelsk.

På oppdrag frå styret har Statskonsult i 2006 evaluert ABM-utviklings organisasjonsmodell, leiing og arbeidsformer. Evalueringa er gjennomført med aktiv deltaking frå dei tilsette og i samråd med organisasjonane. Statskonsult peikar i rapporten på svakheiter i styringsfunksjonar og organisasjonsmodell. Arbeidet med utvikling av ny organisasjonsmodell, vidareutvikling av arbeidsformer og styrking av styringsrutinar og leiing er starta.

I ABM-meldinga (*Stortingsmelding nr. 22(1999-2000)*) vart det understreka at institusjonen skulle fokusere på utviklingsoppgåver framfor tilsyn og forvaltning. ABM-utvikling skulle få ein kraftig auke i prosjektmidlar for å ta hand om slikt arbeid. Vi har teke desse signala på alvor og lagt planar for fleire store satsingar. Men den varsla auken i prosjektmidlar såg vi diverre ikkje så mykje til i dei første åra. Det var difor stor glede over auken i prosjektmidlar for 2006, men framleis er det langt igjen til dei ressursane som var førespegla ved etableringa i 2003.

I innstillinga frå Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen til framlegget til statsbudsjettet for 2007 seier komiteen:

«Komiteen registrerer med tilfredshet at denne budsjettposten har økt noe. Det arbeidet som gjeres både i ABM-utvikling – Statens senter for

arkiv, bibliotek og museum, men også ute i arkivene, bibliotekene og museene, er svært viktig. Ikke minst fordi det bidrar til å ta vare på kulturarven vår. Det ligger svært mye verdifullt materiale rundt om i det ganske land, derfor er det viktig at ABM-utvikling bidrar til at det fokuseres på både læring og formidling på de ulike feltene.

Komiteen vil påpeke at ABM-utvikling nå får økninger på post 73 Prosjekt og utviklingstiltak med ca 4 mill. kroner fra budsjett for inneværende år. Komiteen vil understreke at disse midlene er avgjørende for å sikre gjennomføringen av viktige prosesser i forbindelse med ABM-reformen. Dette henspiller ikke minst på tiltak for å fremme læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum, utprøving av lokalt og regionalt samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum, utvikling av nettbasert tilgang til kunst og kultur, digitale bibliotekjenester og utvikling av det sømløse bibliotek mv.»

Dette er signal som gjev optimisme for framtida og energi til vidare innsats!

ABM-sektoren i tal

ABM-utvikling samlar inn, analyserer og publiserer årleg statistikk for alle typar bibliotek og museum.

4 100 institusjonar sende inn statistikk skjema til ABM-utvikling i 2005. Data frå folke- og skulebibliotek blei handsama internt i ABM-utvikling, medan data frå fag- og forskingsbibliotek og museum blei handsama av Statistisk sentralbyrå (SSB). Samla sett gjev statistikken eit interessant bilete av ressursar og aktivitetar i landets bibliotek og museum.

Bibliotek- og museumslandskapet er stort og variert og spenner frå små bibliotek og museum til in-

stitusjonar med fleire hundre tilsette. Nokre tal frå statistikken for 2005 kan likevel gje eit inntrykk av ressursane og aktiviteten på museums- og bibliotekområdet. I institusjonane som statistikken omfattar, blei det utført om lag 7 200 løna årsverk om ein ser bort frå bibliotek i grunnskulen. Dette inkluderer museum, fag- og forskingsbibliotek, folkebibliotek, fylkesbibliotek, fengselsbibliotek og skulebibliotek i vidaregåande skule. Biblioteka og muséa, med unntak av skulebiblioteka, hadde brutto driftsutgifter på om lag 4,8 milliardar kroner. 2,5 milliardar av dette gjekk til løn. Over 39 millionar besøk i desse institusjonane syner at tenestene blei mykje brukte. Tal frå undersøkinga «Undersøkelse om bibliotekbruk» frå 2006, som Statistisk sentralbyrå har gjort på oppdrag frå ABM-utvikling, syner at

48 prosent av innbyggjarane hadde vitja eit folkebibliotek i løpet av året. I undersøkinga kjem det og fram at 21 prosent av befolkninga hadde vore på museum dei siste tre månadene. Statistisk Sentralbyrå sine tal frå 2004 syner at 43 prosent hadde vore på museum det året. «Undersøkelse om bibliotekbruk» syner at 84 prosent av studentane hadde vore på eit fag- eller forskingsbibliotek i løpet av året, medan SSB sine tal frå 2004 syner at 11 prosent av befolkninga hadde vore på eit fag- eller for-

skingsbibliotek. Ein skal vere merksam på at desse tala ikkje femner besøka på institusjonane sine heimesider og bruken av dei mange tenestene som er tilgjengelege der.

Ei av dei viktigaste tenestene ved biblioteka er utlån, og om ein ser bort frå skulebiblioteka, blei det utført over 30 millionar utlån i 2005. For folkebiblioteka var om lag 72 prosent av dette utlån av bøker.

Barn og unge er ei viktig målgruppe for folkebiblioteka og muséa. «Undersøkelse om bibliotek-

bruk» syner at i aldersgruppa 16–24 år har nesten 60 prosent vitja eit folkebibliotek i løpet av året. Undersøkinga gjev ikkje informasjon om aldersgruppa under 16 år, men tidlegare undersøkingar SSB har gjort, syner at 77 prosent av alle barn i alderen ni til og med 15 år var på folkebiblioteket i løpet av 12 månader. Totalt var det nesten 9,2 millionar besøk i norske museum i 2006. Barn og unge stod for 17 % av enkeltbesøka og heile 40 % av gruppebesøka. 881 000 barn og unge deltok i organisert undervisning i muséa. Av dette var om lag 288 000 med på aktivitetar i samband med Den kulturelle skulesekken. Dette er tal som fortel om eit stadig nærare samarbeid mellom museum og skule.

Ved fag- og forskingsbiblioteka har tilgangen til informasjon vore enklare gjennom digitalisering av store mengder materiale og stadig større samlingar elektroniske medium. Til dømes hadde desse biblioteka meir enn 250 000 elektroniske tidsskriftabonnement i 2005. Dette er ein auke på nesten

100 000, og dei elektroniske tidsskrifta utgjer no meir enn to tredelar av abonnementa.

ABM-utvikling har sjølv utvikla ei dataløysing for innsamling av statistikk frå arkiv, bibliotek og museum basert på opne kjeldekodeprogram. Verktøyet blei fyrste gong teke i bruk for levering av statistikk for 2005. Statistikkverktøyet er eineståande i europeisk samanheng, men kjeldekoden kan fritt lastast ned frå heimesidene til ABM-utvikling. No skal statistikkverktøyet takast i bruk også for teater og opera.

I dag har vi ikkje innhenting av statistikk for arkiv. Men arbeidet med utvikling av arkivstatistikken har starta opp, og ABM-utvikling planlegg innhenting av data frå arkiv for 2007. Statistikken for bibliotek og museum 2005 er publisert i ABM-skrift #36.

INSTITUSJONAR

Folkebibliotek	832 faste bibliotekavdelingar
Fag- og forskingsbibliotek	346 einingar
Museum	407 museum

BESØK

Folkebibliotek	23,5 millionar
Fag- og forskingsbibliotek	6,8 millionar
Museum	9,2 millionar

TAL PÅ UTSTILLINGAR

Museum	2 959
--------------	-------

STORLEIK PÅ SAMLINGANE

Folkebibliotek (total bestand)	21,9 millionar
Fag- og forskingsbibliotek (total bestand)	47,3 millionar
Museum (tal på gjenstandar og fotografi)	24,4 millionar

LØNA ÅRSVERK

Folkebibliotek	1 774
Fag- og forskingsbibliotek	1 526
Museum	3 409

LØNSUTGIFTER

Folkebibliotek	689 mill. kr
Fag- og forskingsbibliotek	502 mill. kr
Museum	1 200 mill. kr

INNKJØP TIL SAMLINGANE

Folkebibliotek	134 mill. kr
Fag- og forskingsbibliotek	303 mill. kr

UTLÅN

Folkebibliotek	24,9 millionar
Fag- og forskingsbibliotek	4,3 millionar

Fremjing av læring og formidling

MEIR TIL FENGSELSBIBLIOTEK I 2006

Fengselsbiblioteka fekk ein kraftig auke i budsjetta i 2006. Til saman betalte ABM-utvikling ut 9,5 millionar kroner. Dette har gjeve rom både for å betre ein svært anstrengt økonomi ved dei eksisterande fengselsbiblioteka, og å opprette nye fengselsbibliotek. I 2006 blei det såleis sett i verk oppstart av fengselsbibliotek ved Kongsvinger og Bødø fengsel, og ved dei nystarta fengsla Bjørgvin og Bruvoll. Bruken av dei eksisterande tenestene viser at dette er eit viktig satsingsområde, og den nyaste statistikken viser at innsette i gjennomsnitt låner nærmare 90 bøker i løpet av eit år. Biblioteket er ikkje berre eit tilbod til rekreasjon for dei innsette, men spelar også ei viktig rolle for kulturell utvikling, rehabilitering, utdanning og utsikt for arbeid knytt til biblioteket. Det vert og gjennomført eit formidlingsprosjekt, «Fengselsbibliotek gjev auka livskvalitet», saman med Deichmanske bibliotek. Føremålet er å sjå nærare på korleis fengselsbiblioteket kan bidra til auka livskvalitet for innsette under soning.

ØNSKEBOK

Ønskebok.no er ein nettstad som skal hjelpe unge lesarar til å finne litteratur på ein ny måte. Konseptet er engelsk, den engelske versjonen av nettsta-

den (www.whichbook.com) har allereie vore i bruk i nokre år og blitt svært populær. Tanken er at lesaren skal finne fram til litteratur ved å ønskje seg kva ei bok skal innehalde, og ikkje gå den tradisjonelle vegen om forfattar, sjanger osv.

I løpet av 2006 har den engelske grunnleggjaren, Rachel Van Riel, vore i Noreg og kursa norske bibliotekarar frå heile landet. Bibliotekarane si rolle er å lese bøkene som skal liggje i databasen og leggje inn data om den enkelte boka, slik at ho blir søkbar på innhald. Jobben er relativt omfattande, målet er å ha over tusen bøker ved lansering, og databasen skal oppdaterast med jamne mellomrom. Bibliotekarane har delteke i workshops i Oslo i tillegg til den kontinuerlege, individuelle lesinga. Det er stort sett bøker av nyare dato som vil vere representerte. Nettstaden vil rette seg mot unge lesarar, men kjem også til å innehalde noko vaksenlitteratur.

ABM-utvikling har etter forhandlingar kjøpt konseptet for at den norske versjonen skal kunne realiserast. Det blir lagt vekt på at nettstaden skal vere brukarvennleg, også for lesarar med særskilde behov. Prosjektet er godt i gang, og datoen for lansering av den norske versjonen er sett til 26. september 2007.

BOKTRAS

Dårleg tid og hektiske kvardagar skal ikkje lenger stå i vegen for småbarnsforeldre som vil låne bøker frå biblioteket. I prøveprosjektet BOKTRAS vil folkebibliotek opprette bibliotek i barnehagar der familiane og får låne bøkene med heim. Bibliotekarane presenterar bøker for barna, for dei tilsette i barnehagen og arrangerar foreldremøte med lesing som tema. Føremålet med BOKTRAS er å utvikla ei brukarvenleg og lite ressurskrevjande teneste som vil gje bibliotekarar og barnehagetilsette metodar og rutinae i arbeidet med språk og etablering av leselyst. Barnehagane som deltek i forsøket pliktar å måle om tiltaket har effekt på språkutviklinga til barna ved hjelp av TRAS-materiale (Tidlig Registrering Av Språk). Prosjektet er eit samarbeidsprosjekt mellom ABM-utvikling og Nasjonalt senter for leseopplæring samt folkebibliotek og utvalgte barnehagar i Drammen, Klæbu og Sortland.

LATJO DROM-UTSTILING OM DEI REISANDE SIN KULTUR

25. april opna den nye Romaniavdelinga ved Glomdalsmuseet med utstillinga Latjo Drom. ABM-utvikling og forløparen Norsk Museumsutvikling har vore engasjert i dette arbeidet frå oppstarten i 1997 og har hjulpet til bl.a. med prosjektmidlar. På nyåret 2007 blei utstillinga tilgjengeleg også som nettutstilling: <http://museumsnett.no/glomdalsmuseet/html/romani/latjo-drom/>

I samarbeid med Glomdalsmuseet har ABM-utvikling arrangert eit seminar for museum som arbeider med romani-kultur.

ETABLERING AV NASJONALT MUSEUMSNETTVERK FOR MINORITETAR OG KULTURELT MANGFALD

Hausten 2006 blei det etablert eit nasjonalt museumsnettverk for minoritetar og kulturelt mangfald. I samarbeid med Hovedstadsmuseet/IKM arrangerte ABM-utvikling eit start-seminar med deltakrar frå samiske museum, nasjonale minoritetar og nyare minoritetar.

ABM-SKRIFT OM DEI NASJONALE MINORITETANE

ABM-skrift # 25 inneheld «kva alle i Noreg bør vite om dei nasjonale minoritetane» og problemstillingane våre knytte til minoritetspolitikk og storsamfunn. I tillegg omtalar heftet kva som skjer på abm-sektoren innanfor emnet.

BRUDD

BRUDD er eit pilotprosjekt der ti museum, ein fylkeskommune og ABM-utvikling møtest for å diskutere konkrete prosjekt som spenner frå store dokumentasjonsprosjekt til mindre formidlingsprosjekt, frå tabulagde historier til forskingskritikk.

Målet er å gje muséa mot, styrke og fagleg støtte til å ta opp det som er vanskeleg eller ubehageleg – ein arena for refleksjon, diskusjon og utvikling. BRUDD-gruppa møttest fyrste gong i januar 2003. I 2006 arrangerte ABM-utvikling to arbeidsseminar for prosjektdeltakarane. I tillegg blei det publisert ei artikkelsamling i serien ABM-skrift (nr. 26) der tema er ulike kontroversielle historier som muséa vil dokumentere og fortelje.

MOT NATURENS ORDEN?

Naturhistorisk museum i Oslo opna ei utstilling i 2006 som vekte interesse langt utafor landets grenser. Seksualitet retta mot eige kjønn er eit vanleg og utbreidd fenomen i dyreriket. Ikkje berre tilfeldig homoseksuell kontakt, men også relasjonar som varer livet ut. Trass i dette er det første gong eit museum har laga ei utstilling om homoseksualitet hos dyr. For ikkje å støyte eller fornærme publikum, har musea gjerne hoppa bukk over slike tabubelagte og kontroversielle tema.

Ved å vise kor vanleg homoseksualitet i dyreriket er, håpar Naturhistorisk museum å avmystifisere og ufarleggjere homoseksualitet blant menneske. Og som Ester Pirelli sa det under utstillingsopninga: – Det blir litt enklare å vere skeiv i Noreg etter dette.

«Mot naturens orden?» har fått 300 000 kroner i støtte frå ABM-utvikling.

HOTSPOT

Ein hotspot er ei lita, kortvarig utstilling som synleggjer eit aktuelt tema og inviterer publikum til å delta med eigne meiningar. Ein hotspot skal lagast på kort varsel og med enkle middel. Ideen kjem frå Sverige, særleg Malmö Museer, som har laga hotspots om brennbare tema som æresdrap, incest og nazisme. ABM-utvikling samarbeider med institusjonar for å prøve ut konseptet i Noreg.

I 2006 har dette resultert i følgjande:

Vestfold Fylkesarkiv: Tiggjarbandar eller truverdige fattige? Om utanlandske tiggjarar i Noreg (<http://hotspot.vfk.no/>).

Norsk Folkemuseum: Frå røyking til stigma (<http://www.norskfolkemuseum.no/prosjekt/hotspot2006/hotspot2006.htm>).

Rett i koppen samarbeid mellom Folkemuseet og Kirkens bymisjon – ei utstilling om tiggging (http://www.bymisjon.no/templates/Page_____17094.aspx)

Maihaugen: Juletradisjonar i endring (www.maihaugen.no/templates/Page.aspx?id=7042).

Sølvberget Kulturhus, Stavanger: Open Port – «Kan det vere at prostitusjon faktisk er ein naturleg del av ein internasjonal by, og noko våre gjester, for eksempel, forventar å ha tilgjengeleg?» Stavanger Bibliotek og Kulturhus retta spørsmålet til borgarane i byen som om eit år blir Kulturhovudstad under overskrifta «Open hamn – Open port» (www.stavanger-kulturhus.no/index.html?infoPage=oppslag.html&siteID=1&id=1748&scrollMenuID=&siteID=1&categoryID=5&frameID=3).

OSLO MULTIKULTURELLE ARKIVER

Ein tredel av landets innvandrarbefolkning bur i Oslo. Per i dag er det lite arkivmateriale som speglar at vi har blitt eit fleirkulturelt samfunn. Oslo Byarkiv har begynt å samle inn privatarkiv etter innvandrarbefolkninga i hovudstaden. Målet er å gje dei nye minoritetane rettkomen plass i det byen skal hugse, utvikle eit betre tilbod til innvandrarak og fleirkulturelle og formidle historia deira til heile befolkninga. Prosjektet «Oslo Multikulturelle Arkiver» er støtta av ABM-utvikling, Norsk Kulturråd og Institusjonen Fritt Ord.

ARTOTEK

Kort etter tiltredinga si lanserte kulturminister Trond Giske ein ny idé med bakgrunn i nylege opplevingar i Frankrike: Offentlege artotek, der publikum kan låne original samtidskunst til å ha på stoveveggen. ABM-utvikling fekk utfordringa med å greie ut saka. I august 2006 blei forslaget om ei forsøksordning sendt til KKD.

ABM-utvikling tilrådde at etableringa av eit artotek bør skje i samarbeid mellom Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og ABM-utvikling. Komponentar i formidlinga bør vere ein nasjonal portal for nettbasert kunst og ei forsøksordning med fysiske artotek i nokre kommunar etter søknad. Verksemda bør ha eit fast samarbeid med Kunst på Arbeidsplassen. ABM-utvikling foreslår at det vert løyvt 3 millionar kroner per år over 5 år i ein oppbyggingsperiode, og at ordninga deretter vert evaluert.

ARKIV INN I SKULEN

For å stimulere til auka satsing på formidling og oppsøkjande verksemd i arkivmiljøet, har ABM-utvikling teke initiativet til eit formidlingsprosjekt for arkivsektoren retta mot skulen. 11 institusjonar har delteke, og fleire hundre skuleborn har hatt sitt første møte med arkiva. Arkivinstitusjonane samarbei-

der med skular om å utvikle konkrete tilbod som er forankra i læreplanverket, og som gjer seg nytte av arkivmateriale i undervisninga.

GARDEROBEBIBLIOTEKARAR

I 2006 begynte bibliotekarar over heile landet å dra på trening. Med seg hadde dei boktips og bagar fulle av handplukka bøker. 14 idrettslag innanfor åtte forskjellige idrettar er med på prosjektet «Idrett og lesing» som er utvikla av «Foreningen !les» i samarbeid med lesande toppidrettsutøvarar. Målet er å få ungdom som driv med organisert idrett til å lese meir ved hjelp av utradisjonelle formidlingsmetodar. Prosjektet er støtta av ABM-utvikling og Norsk Kulturråd.

LOKALHISTORISK NETTVERK

Lokalhistorisk nettverk er eit nyetablert nettverk for ABM-institusjonar, frivillige organisasjonar, forskings- og undervisningsinstitusjonar. Intensjonen med nettverket er å heve kvaliteten på lokalhistorisk dokumentasjon, forskning og formidling til beste for sluttbrukarane av lokalhistorie. ABM-utvikling har gjeve kr 150 000 i etableringsstøtte til nettverket, som blir koordinert av Norsk lokalhistorisk institutt.

Nettbasert tilgang til kunnskap og kultur

KULTURNETT

Norske digitale kulturressursar skal synleggjerast og nyttast slik at dei gjev kunnskap og opplevingar til alle. Kulturnett skal bidra til å realisere nasjonale kulturpolitiske målsetjingar på dette området.

Kulturnett er Kultur- og kyrkjedepartementet si store satsing for å syne offentleg støtta kultur på Internett. Kulturnett er organisert med ein sentral redaksjon lokalisert i ABM-utvikling, regionale kulturnett i mange av fylka, og eit nettverk av faglege samarbeidspartnarar som saman skal gjere kultur og kulturopplevingar lett tilgjengeleg på nettet.

I 2006 blei tre nye regionale kulturnett etablerte: Kulturnett Vest-Agder i januar, Kulturnett Hedmark og Kulturnett Nordland i mai. Kulturnett Østfold og Kulturnett Sogn og fjordane relanserte i 2006. 10 regionale kulturnett er dermed etablerte. Fleire fylke kom i gang med å førebu nye regionale kulturnett i løpet av året.

I 2006 blei det innleidd samarbeid med Danse- og teatersentrum som skal bidra med ein betre presentasjon av scenekunst på Kulturnett, og med Norsk form og Utrop som leverer artiklar og innhald på sine respektive fagområde. I samarbeid med

Norsk forfattersentrum blei det i løpet av året etablert ei ordning med å presentere ein forfattar kvar månad som skriv fire tekster eksklusivt for Kulturnett i løpet av perioden. Samarbeidet med Kunsternes informasjonskontor har gjeve betre tilgang til kunstverk på nett ved at det i 2006 blei etablert ein eigen inngang for kunstverk på Kulturnett.

Kulturinstitusjonar med nasjonale oppgåver er plasserte over heile landet. Kulturnett bidreg aktivt til at ressursane desse institusjonane forvaltar, skal bli lettare tilgjengelege for alle, uavhengig av geografisk plassering. Eitt av dei viktigaste verkemidla for å oppnå dette er prosjektmidlane Kulturnett deler ut kvart år. I 2006 blei det gjeve støtte til 19 nettformidlingsprosjekt. På denne måten er Kulturnett med og synleggjer den nasjonale verdien av regionane.

Kulturnett baserer seg i stor utstrekning på samarbeid for å få synt breidda av kultur i Noreg, men er og med i internasjonal samanheng. I 2006 var Kulturnett representert på den internasjonale konferansen for kulturnett i Dubrovnik i oktober. Konferansen blei arrangert av Culture.mondo og Culturelink.

Kulturnett fekk ny framside hausten 2006. Direkteinngangar til nettutstillingar og andre nettressursar gjer innhald på Kulturnett meir synleg. Også bak kulissane er det gjort nokre forbetringar med den tekniske plattformen.

Inkludert dei regionale netta hadde kulturnett.no 1,250 millionar brukar-sesjonar i 2006, noko som var ein auke på 50 % frå 2005.

DIGITALT ABM

Frå 2006 er «Digitalt ABM» brukt som nemning for programmet for utviding av nettbaserte tenester for heile ABM-sektoren, medan «Norsk digitalt bibliotek» no berre vert nytta om den delen av programmet som berre omfattar bibliotekfeltet.

Prosjektleiaren blei engasjert i november 2006 og har starta arbeidet med å få etablert ein pilot for eit tverrsektorielt ABM-søk, basert på eksisterande metadata og digitalisert materiale.

Arbeidsgruppa for digitalisering blei oppretta av ABM-utvikling i 2004 som ein del av programmet Norsk digitalt bibliotek. Gruppa hadde representantar frå arkiv-, bibliotek- og museumsmiljøa, universitets- og høgskulesektoren og frå lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Mandatet var å analysere behov og foreslå tiltak i samband med digitalisering av ressursar i heile abm-sektoren. Arbeidsgruppa leverte rapporten sin i juli 2006. Rapporten kan ein finne i ABM-skrift #35: Kulturarven til alle.

I rapporten blir det slått fast at digitalisering, bevaring av digitalt materiale og digitale tenester må

vere den heilt sentrale utfordringa for abm-sektoren i åra framover. Nesten alle bibliotek og 80 prosent av arkivinstusjonane har digitale katalogar, men berre to tredelar av muséa har det. Og når det gjeld tilgjengeleggjering av desse, står det endå verre til. Berre ein tredel av dei er tilgjengelege, medan ein tredel er heilt utilgjengelege.

Arbeidsgruppa konstaterer at det ikkje nyttar med små, lokale digitaliseringstiltak. Det må satsast stort, og det må vere vilje til økonomisk satsing. Det må etablerast fabrikkaktige miljø, gjerne etter modell av Sverige der Riksarkivet skannar 100 000 dokument om dagen. Då først vil det monne. Fabrikkane kan godt vere tilknytte dei store nasjonale instusjonane, men det er og viktig at dei kjem på regionalt nivå, heiter det i rapporten.

Men eit slikt skippertak må kome i tillegg til fortløpande digitalisering, for å ta igjen etterslepet. Digitalisering må bli ein naturleg del av den daglege verksemda, heiter det vidare.

Rapporten blei sendt ut på høyring, og innan fristen 31. januar 2007 hadde det kome inn 35 høyringssvar. Saman med rapporten vil desse høyringsvara danne grunnlaget for vidare arbeid med Digitalt ABM.

NORSK DIGITALT BIBLIOTEK

Norsk digitalt bibliotek er retta mot alle typer bibliotek, og skal støtte, initiere og koordinere tiltak og prosjekt innan området digitalt innhald og digitale tenester i bibliotek. ABM-utvikling har arbeidd med programmet Norsk digitalt bibliotek sidan

2003, men det har framleis ikkje lukkast å finansiere programmet etter dei ambisjonane ein då sette opp. Å iverksette eit norsk digitalt bibliotek er eit viktig tiltak i bibliotekutgreinga.

I 2006 arbeide Norsk digitalt bibliotek med utgreiingsarbeid innan fleire felt:

Standardar og retningsliner for kommunikasjon mellom biblioteksystema (rammeverkprosjektet), elektroniske kunnskapskjelder og lisensarbeid i biblioteksektoren, digitalisering og tilgjengelegging for kultur og læring, strategiar for digitalisering av kulturarven og Bibliotekreform 2014. Desse rapportane danner grunnlaget for det vidare arbeidet med Norsk digitalt bibliotek. Planlegginga av felles søk i biblioteka sine ressursar starta i 2006 og skal byggje på anbefalingane i rammeverkprosjektet.

Dei viktigaste prosjekta i programmet Norsk digitalt bibliotek var i 2006:

BibliotekSvar, ei digital referanseteneste som er eit samarbeid mellom 44 folkebibliotek og nokre fagbibliotek. Tenesta gjer det mogleg for alle norske innbyggjarar å kome i kontakt med ein bibliotekar gjennom chat, SMS eller E-post/vevskjema. Prosjektkoordinator: Deichmanske bibliotek. (<http://bibliotek svar.no>)

NORA Nasjonal søketjeneste for vitenskapelig informasjon i åpne institusjonelle arkiv. Prosjektet er eit samarbeid mellom universitetsbiblioteka og mange høgskolebibliotek. Prosjektkoordinator: Universitetsbiblioteket i Oslo. (<http://www.ub.uio.no/nora>)

Ønskebok Eit prosjekt som skal tilby unge lesarar å finne fram til litteratur på ein ny måte via nettet. Prosjektkoordinator: Abm-utvikling. (<http://www.onskebok.no>)

Felles lånekort Eit felles kort gjer at brukarane kan nytte alle bibliotek i Noreg som har tatt dette kortet i bruk. Prosjektet er og ein start for det planlagde fellessøket i alle bibliotek med bestillingsfunksjon. Prosjektansvarlig: Systemleverandørgruppa for bibliotekene. (<http://www.lanekortet.no/>).

VALHALLA

ABM-utvikling har nasjonalt redaksjonsansvar for Valhalla www.valhalla.norden.org – som er Nordisk Ministerråds portal med fakta og nyhende om barne- og ungdomskultur i dei nordiske landa, Estland, Latvia, Litauen og Nordvestrussland. Valhallas redaksjon består av ein leiande nordisk redaktør (som er Finland) og nasjonale redaktørar i dei nordiske landa.

FORMIDLING VIA MOBILTEKNOLOGI

ABM-utvikling har leidd den norske delen av pilotprosjektet til Nordisk ministerråd med satsing på formidling av kulturarv via mobil teknologi. Det er utvikla ein digital gaid til Erkebispegården i Trondheim i samarbeid med Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR), Klipp og Lim Media AS og Telenor R&D.

Prosjektet tek utgangspunkt i Erkebispegården i Trondheim og det rike kulturhistoriske materialet som bygningane og området rundt dei representerer. Føremålet er å få fram ein fleirspråkleg mobil-

gaid for området, der delar av anlegga si historie, arkitektur m.m. kan presenterast. Prosjektet prøver å utforske nye måtar å formidle kulturarvsrelatert kunnskap og informasjon på, og har derfor også eit fokus på å evaluere korleis ei slik formidling blir oppfatta.

Prosjektet starta i 2004 og blei slutført i 2006. Fullstendig rapport er tilgjengeleg her: http://www.nordichandscapenet/norge/nordic_handscapenorge.pdf

Resultata frå prosjektet blei presenterte under konferansen NODEM 06, som var ein konferanse om ny teknologi i muséa, og som foredrag på ein konferanse i regi av Noregs Museumsforbund. I tillegg blei løysinga demonstrert under læringskonferansen NKUL i Trondheim i mai 2006. ABM-utvikling var medarrangør av konferansen «Kulturarven for alle» i København i mai kor erfaringane våre med mobil formidling blei presenterte.

ABM-UTVIKLING SATSAR PÅ OPEN KJELDEKODE

Rett før jul skreiv ABM-utvikling under kontrakt om oppbygging av ABM-utviklings nye nettstad ved hjelp av det opne kjeldekodeprogrammet Plone. Programmet er gratis, og ABM-utvikling betaler ingen lisensar. Det vi kjøper, er kompetanse og tilpassing til å ta programmet i bruk. Kontrakten kom som eit resultat av ein open tilbodskonkurranse.

FELLESAVTALAR MED 250 % AUKE PÅ 3 ÅR

Konsortium i regi av ABM-utvikling inneber at ABM-utvikling, på vegner av offentleg finansierte

institusjonar, inngår lisensavtalar med leverandør eller forlag for tilgang til digitale referanse- og fulltekstdatabasar. Alle potensielle deltakande institusjonar står fritt til å velje om dei ønskjer å delta. Dette skjer etter at ein har forhandla med dei kommersielle utgjevarane, og ein har blitt einige om vilkår og prisar. Det er vidare ein føresetnad at prisen på den respektive lisensavtalen skal vere rimelegare, og dei verdi aukande tenestene skal vere meir gunstige enn det den enkelte institusjonen på eiga hand ville greie å forhandle fram.

Nøkkeltal 2006

- ABM-utvikling handterte fakturaer frå norske bibliotek til ulike leverandørar av digitale kunnskapsressursar for rundt rekna 46 millionar norske kroner i 2006.
- Status for 2007 viser at ABM-utvikling tek hand om 28 konsortieavtalar med til saman 820 deltakarar frå ulike norske institusjonar.

I starten av 2003 hadde ABM-utvikling ansvar for 11 konsortieavtalar, og ved utgangen av 2006 er talet 28 – ein auke på meir enn 250 %.

Utvikling og styrking av samlingsforvaltninga

STRATEGI FOR FOTOBEBVARING

Store mengder fotomateriale ligg lite tilgjengeleg i abm-institusjonar rundt om i Noreg, utan å kome folk flest til gode. Dette var bakgrunnen for at Det nasjonale kontaktmøtet for fotobebvaring i 2004 oppretta ei arbeidsgruppe som skulle utarbeide eit strategidokument for fotobebvaringsarbeidet i Noreg. Resultatet av arbeidet kan ein lese i ABM-skrift # 36, *Ut av mørkerommet. Forvaltning av kulturhistorisk fotografi i Norge*.

Strategidokumentet tek føre seg status, utfordringar, mål og strategiar for arbeidet med innsamling, bevaring, forskning og formidling av fotografi i Noreg i den komande femårsperioden. Med dokumentet vil ein:

- identifisere sentrale utfordringar
- definere felles målsetjingar
- formulere målretta strategiar
- foreslå nasjonale og regionale tiltak

Hovudutfordringa i fotobebvaringsarbeidet kan oppsummerast i eitt ord – nemleg *mengd*, eller mis-

forholdet mellom mengd, ambisjonar og ressursar. Dette er ein underliggjande premiss for strategidokumentet. Dokumentet peikar på samlingspolitikk og -forvaltning som område der store delar av abm-sektoren har mykje å hente. Det blir peika på at mange manglar definerte prinsipp og planar for verksemda. Ei meir planmessig innsamling og utval av fotografi blir nemnt som viktige faktorar for å møte mengdproblematikken, digitaliseringsambisjonane og ein stadig aukande pågang av tilbydarar av analoge biletarkiv.

TILSTANDSVURDERING AV MUSEUMSSAMLINGAR

ABM-utvikling arbeider med ei landsomfattande tilstandsvurdering av musea sine samlingar, i samarbeid med fylkeskommunane og institusjonane. Målet med vurderingane er å gi informasjon om status og behov for registrering, sikring og bevaring, både for dei einskilde fylka som eit heile, og for den einskilde institusjonen. Vurderingane skal samlast i ein sluttrapport for heile landet. I 2006 er det gjennomført undersøkingar i Sogn og Fjordane, Oppland, Nordland og Møre og Romsdal.

Det regionale og lokale arkivlandskapet

ARKIVKARTLEGGINGA

Innsamling og kvalitetssikring av data til arkivkartlegginga er ferdig, no står det att å samanfatte alt i ein rapport som skal leverast til departementet i løpet av 2007.

Kartlegginga er forankra i St. meld. nr. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving*. Her heiter det: «Departementet tek sikte på å kartleggje betre kva som finst av lokalhistorisk og annan kulturvernbasert aktivitet i norske lokalsamfunn med basis i institusjonar, foreiningar og lag av ymse slag.»

Kartlegginga omfattar private, kommunale- og fylkeskommunale arkiv, og starta opp i 2004. Kostnadene til kartlegginga har blitt dekkja av ABM-utvikling og fylkeskommunane i fellesskap. I alle fylka har ein person registrert innhaldet i dei ulike arkiv-institusjonane, og dei fleste institusjonane har fått besøk. Data har blitt lagde inn i ein database via eit webskjema. Dette heilt nye materialet har så blitt slått saman med anna eksisterande materiale i ein felles database. Kartlegginga har femna breitt: Rutinar, ressursbruk, oppbevaringsforhold og kva type samling institusjonane har, er mellom det som har blitt registrert.

Det er for tidleg på kome med bastante konklusjonar, men nokre trekk har utkrystallisert seg. Det er registrert rundt 75.000 hyllemeter privatarkiv.

Muséa sit på om lag 30 prosent av privatarkiva, noko som tilsvarer 20–25 000 hyllemeter arkiv. Mykje av dette er dårleg sikra og lite tilgjengeleg. Dei fleste kommunane sit og på privatarkiv som er dårleg sikra. Mange av desse vil etter kvart bli med i interkommunale arkiv (IKAer) og overføre arkiva sine til fellesdepot. Biblioteka har lite arkivmateriale. I tillegg er det registrert vel 155.000 hyllemeter kommunalt/fylkeskommunalt arkivmateriale i dei registrerte bevaringsinstitusjonane. Av dette sit kommunane på nærare 60 prosent av bestanden. Totalt er det registrert 759 bevaringsinstitusjonar, av dette 296 kommunar.

Når databasen er ferdig analysert, vil han bli overført til Riksarkivet. Kartlegginga vil resultere i ein rapport som skal overleverast til departementet i 2007. Dette blir primært ein tilstandsrapport. Fokus er på kva som er i arkiva, og ikkje minst kva som *ikkje* er der. Rapporten vil òg vie stor plass til oppbevaringsforhold og rutinar for bevaring og formidling av samlingane.

Databasen skal danne utgangspunkt for innsamling av statistikk. Ein vil starte opp med eit testprogram for statistikkinnsamling for nokre utvalde bevaringsinstitusjonar i 2007. Etter planen skal det samlast inn arkivstatistikk frå og med 2008.

Ny bibliotekpolitikk

I bibliotekutgreiinga står brukarane i fokus

Alle skal få eit godt bibliotektilbod, uavhengig av kor i landet dei bur. Dette er hovudbodskapen i *Bibliotekreform 2014*, rapporten frå bibliotekutgreiinga som ABM-utvikling har gjennomført. For å oppnå dette foreslår utgreiinga tre hovudtiltak: Betre digitale tenester, oppretting av Noregsbiblioteket og utvikling av bibliotektilsettes kompetanse. Reforma vil krevje eit økonomisk krafttak på vel 300 millionar kroner årleg. Til samanlikning blir det i dag brukt om lag 2,2 milliardar til bibliotek i året.

STORE SKILNADER

Det er store skilnader på biblioteka i Noreg i dag. I mange mindre kommunar har biblioteket eit lite tidsmessig tilbod og er opne berre nokre få timar i veka. Dei store biblioteka tilbyr derimot trådløst breiband, fleire bøker, lydbøker, DVDar og CDar og er opne kvar dag, også på søndagar. Denne skilnaden vil ein minske med bibliotekreform 2014. Behovet for gode bibliotektenester er like stort på små plassar som på store.

DIGITALE TENESTER

Med digitale tenester kan folk nåast der dei bur. Bibliotektilbodet skal bli tilgjengeleg gjennom felles søk og bestilling av materiale. Breiband er nødvendig for at biblioteka skal kunne tilby digitalisert materiale, anten det er som skrift, lyd eller bilete.

Kjøp av lisensar for tilgang til digitaliserte kunnskapskjelder som leksika, ordbøker og avisarkiv blir også viktig. Har ein lånekort eller studienummer, skal ein kunne sitje heime eller på studiestaden og bruke tenestene.

Nasjonale digitale tenester, som til dømes Biblioteksvar, skal vere eit satsingsområde. Vidare foreslår ein å bruke 120 millionar årleg til eit program for digitalisering av materiale i arkiv, bibliotek og museum. Dette tiltaket byggjer i stor grad på digitaliseringsstrategiane til Arkivverket og Nasjonalbiblioteket.

EIT NYTT BIBLIOTEKLANDSKAP

Konsolidering av folkebibliotek til større organisatoriske einingar er ein føresetnad for reforma. I Bibliotekreform 2014 blir det skissert eit folkebiblioteklandskap der bibliotekkeiningane har 6–8 tilsette, eit styre og ein biblioteksjef. I dag har berre 67 bibliotek meir enn fem årsverk, medan 214 har eitt

eller færre årsverk. I Lov om folkebibliotek heiter det at alle kommunar skal ha fagutdanna biblioteksjef. Dette kravet kom inn i lova på 80-talet, men i dag, over tjuve år etter, er det om lag like mange kommunar utan fagutdanna biblioteksjef som då.

Samarbeid på tvers av folke-, fag-, forskings- og skulebibliotek blir og trekt fram i bibliotekutgreiinga. Det er også i dag eit fungerande samarbeid mellom ulike bibliotektypar om fjernlån, men med tiltaka som blir skisserte i Bibliotekreform 2014 vil ein sikre dette nettverket.

Eit tiltak som blir foreslått i Bibliotekreform 2014, er ei landsdekkjande transportordning som knyter biblioteka saman i eit nasjonalt og regionalt nettverk. I Østfold starta fylkesbiblioteket allereie i 2003 med transportordning av materiale mellom dei ulike biblioteka i fylket, både høgskule- og folkebibliotek. Evalueringsrapporten viser at biblioteka er godt nøgde med tiltaket. Utgiftene til fjernlån har ikkje gått opp, sjølv om fjernlånet har auka, heiter det i rapporten. For å få gjennomført liknande tiltak over heile landet er det foreslått seks millionar årleg fram til 2014.

Dei fysiske biblioteka er ikkje gløymde oppi alt det digitale. Eit investeringsprogram på 50 millionar årleg for å gjere biblioteklokala betre, blir fore-

slått for å utvikle biblioteka som møteplassar i lokalsamfunnet og gje rom for fornying av biblioteka si formidling. Mange innvandrarar er storbrukarar av biblioteket, og det spelar ei viktig rolle for inkludering og integrering i det norske samfunnet.

AUKA KOMPETANSE

Større kompetanse og fleire tilsette skal gjere det mogleg å satse på meir spesialisert kompetanse og få til ei fornying av formidlinga i biblioteka.

Biblioteka må løyse samfunnsoppgåvene sine gjennom breiare og oppdatert kompetanse. Kompetansen skal gjere biblioteka i stand til å møte alle typar brukarbehov, frå førskulebarn til forskarar. Kvart bibliotek må ha kompetanse som er tilpassa sine brukargrupper.

Det største behovet for styrkt kompetanse er leiging av konsoliderte bibliotek, omstilling og utvikling, tenesteutvikling, marknadsføring, bruk av ny teknologi, pedagogisk rettleiing og litteraturformidling til ulike grupper.

Leiinga i ABM-utvikling har presentert utgreiinga på møte og konferansar både i noreg og i Norden hausten 2006, og responsen har stort sett vore positiv. *Bibliotekreform 2014* er no ute på høyring, og høyringsfristen er sett til 1. mai.

Museumsreforma

På bestilling frå Kultur- og kyrkjedepartementet sende ABM-utvikling ein statusrapport for arbeidet med Museumsreforma sommaren 2006. Det er ABM-utvikling som er den operative aktøren i denne reforma på statleg side. ABM-utvikling har etablert omfattande kontaktar med dei andre forvaltningsnivåa og med museumsmiljøa. Eit avgjerande grunnlag for vurderingane våre er dei fylkesvise kontaktmøta ABM-utvikling har gjennomført i alle fylke kvart år, og dessutan dei skriftlege innspela som fylka kvart år har sendt inn med status og forslag til prioriterte stimuleringsmiddel i reforma.

Reforma sitt mål er å etablere sterkare fagmiljø som vil styrkje muséa som aktive og aktuelle arenaer for kunnskap og oppleving. Samfunnsrolle, brukarperspektiv, dialoginstitusjon og sjølvstendig handlingsrom er andre viktige grunntrekk i den museumspolitikken som ligg til grunn. Hovudparten av muséa har vore igjennom djuptgripande endringar i perioden, stimulert av nye statlege tilskot.

AUKA LØYVINGAR TIL MUSEA

I perioden 2002–2006 er det løyvt 152 millionar i auka statlege midlar til muséa. I tillegg har kommunane auka samla driftstilskot frå ca. 200 mill. i 2003 til 240 mill. i 2005. Fylkeskommunane sitt bidrag til dei konsoliderte muséa i KKD sitt bud-

sjett viser ein oppgang frå 162 mill. kroner i 2005 (rekneskapstal) til 174 mill. kroner i 2006 (budsjettal).

Den tidlegare statlege tilskotsordninga for muséa omfatta på det meste ca. 350 institusjonar. Dette talet låg på ca. 260 ved inngangen til museumsreforma, noko som tilseier at prosessar allereie var i gang i fleire fylke.

Samla viser ABM-utviklings oversikter at dei drygt 100 muséa i KKD sitt hovudbudsjett kap. 328 post 70 Det nasjonale museumsnettverket består av ca. 330 tidlegare sjølvstendige museum, medrekna prosessane i 2006. For eit fullstendig bilete av statleg drift må det ovannemnde biletet kompletterast med universitetsmusea og ca. 15 etatsmuseum. Samla gjev dette totalt ca. 125 museum med direkte statleg driftstilskot, alle departement medrekna.

GJENNOMGRIPANDE ENDRINGAR

ABM-utvikling vil gjere følgjande grove vurdering av dei drygt 100 konsoliderte muséa i KKD sitt budsjett:

- ca. 45 % har vore igjennom store endringar, med samanslåing av fleire institusjonar, og med vurdering og endring av organisasjonsform, vedtekter og styre/leiing
- ca. 25 % har gjennomgått viktige endringar, med færre institusjonar involverte, og i mindre grad endring av styre/leiing

- ca. 30 % har i liten grad vore igjennom organisasjonsendringar som resultat av reforma; dei fleste av desse har likevel vore med i møtesamanheng og diskusjonar både om regionalt ansvar og utvikling av nasjonale museumsnettverk.

Samla gjev dette eit bilete av ein sektor i gjennomgripande endring. Prosessen er utvilsamt den mest omfattande i museumssektoren sidan tilskotsordninga blei innført på 1970-talet.

Ovannemnde gjennomgang viser at det er oppnått monalege resultat i tråd med intensjonane i ABM-meldinga og kulturmeldinga, og stimuleringsmidlane har i hovudsak fungert som ein tenkte. Det er også mange gode tilbakemeldingar på at dei nye einingane begynner å ta form med fornya energi, ikkje minst er dette eit inntrykk etter kontaktmøta i fylka i 2006.

Ein sentral del i reforma er omdanning til nye organisasjonar. Kulturmeldinga gjev følgjande signal om organisasjonsform:

- tydeleg, godt planlagd som kan gje kontinuitet
- sjølvstendige institusjonar, lovregulert organisasjonsform
- fullmakt og ansvar på same nivå; eige styre
- reelle og fungerande arbeidsfellesskap, felles: driftsstyre, arbeidsgivaransvar. økonomiforvaltning
- fordel å samle eigedomsrett

ABM-utvikling har teke utgangspunkt i desse signalane i handteringa av reforma, der stiftelse, A/S og IKS blir vurderte å kome innanfor ovannemnde. Dette har også gjeve rom for noko ulike regionale konstruksjonar baserte på historikk, deltakarar og kommunale/fylkeskommunale ønske. Ei sortering av dei

ca. 15 muséa i KKD sitt budsjett (inkludert vedlegg 3) gjev følgjande bilete av organisasjonsform:

- 85 stiftingar
- 6 A/S
- 7 interkommunale selskap (IKS)
- 8 kommunale/fylkeskommunale
- 2 BA (avgrensa ansvar)
- 7 foreining/lag

Vi ser at hovuddelen av muséa med statleg driftstilskot no har ei organisasjonsform i tråd med kulturmeldinga sine signal. Det er etablert svært mange nye direktørstillingar og driftsstyre i perioden. ABM-utvikling ser ein positiv tendens til at dei nye styra er meir medvitne i forhold til profesjonalisering av institusjonane, og i fleire fylke er det arrangert styreseminar for dei nye konsoliderte muséa.

AUKA INTERESSE FOR MUSEA

Reforma sine sterke prosessar har «politisert» museumssektoren både regionalt og lokalt. Noko av dette har hatt negativ fokus, der enkeltprosessar har teke mykje merksemd og energi. I hovudsak meiner likevel ABM-utvikling det er ein positiv trend med auka politisk interesse for muséa, noko også den økonomiske utviklinga understrekar.

Ei tilbakemelding frå fleire av dei nye, konsoliderte muséa er auka dialog og aktivitet i kommunane, også i forhold til kulturminnevern.

I 2006 blei rapporteringsrutinane til staten endra ved at ABM-utvikling no koordinerer innhenting av alt materiale. Samtidig blei det gjennomført ei betre samordning av muséa sin rapporteringar, budsjett-

søknader og statistikkopplysningar. Samla er det no etablert ei oversiktleg web-basert plattform for den statlege museumsforvaltninga på KKD sitt budsjett, med høve til å integrere andre departement i dette opplegget. Fylkeskommunane og kommunane får tilgang til det materialet muséa sender inn til staten, noko som vi meiner vil forenkle og betre dialogen. Samtidig vil eit samla opplegg no innebere at muséa berre treng å utarbeide ein basissøknad, eventuelt med einskilde tilpassingar i forhold til regionale føringar i tilskotsbrev.

Ei gledeleg utvikling er reforma si forsterking av dialogen mellom muséa, noko som blant anna har medverka til ei erkjenning av å løyse viktige basisoppgåver i fellesskap. Både initiativ mellom museum og fylkeskommunale planar viser at det no blir fellesmagasin og fellesløyisingar planlagde over heile landet. Spesielt gjeld desse fellesmagasina (museums-gjenstandar, men også i mange tilfelle foto og arkiv), konserveringstenester, dokumentasjon, digitalisering og IKT-samarbeid regionalt. Vi ser også teikn til at mange miljø i større grad er villige til å vurdere materialet som ein «felles gjenstandsbank», der fleire museum på tvers av eigedomsrett kan utnytte samlingar til formidling ved dei ulike arenaene.

Det er no eit utolmodig ønske i sektoren om å forsterke kvaliteten i det museumsfaglege arbeidet. På kontaktmøta i 2006 fokuserte ABM-utvikling på muséa som samfunnsinstitusjonar med eit brukarperspektiv, med gode tilbakemeldingar og mange interessante diskusjonar.

Ein viktig del av det museumsfaglege arbeidet er utviklinga av museumsnettverk, som skildra i kul-

turmeldinga: «Staten vil leggja til rette for nettverks-organisering av ei rad ulike museumsfunksjonar ved ulike museum over heile landet.»

ABM-utvikling har hatt som oppgåve å utvikle nettverka i samarbeid med muséa. Fram til no har ABM-utvikling inngått avtalar med følgjande museum om nettverksansvar:

NETTVERK OG HOVUDANSVARLEG MUSEUM:

- Arbeidarkultur Norsk Industriarbeidermuseum
- Bergverksnettverket Norsk Bergverksmuseum
- Byggnettverket Ryfylkemuseet
- Fiskeri- og kystkulturnettverket Museum Vest
- Handverksnettverket Maihaugen
- Industri- og teknologihistorie Norsk Teknisk Museum
- Kulturlandskap De Heibergske Samlinger – Sogn
- Kunstformidling Nasjonalmuseet for kunst
- Kvinnehistorie Kvinnemuseet
- Luftfartshistorie Norsk Luftfartsmuseum
- Magasin og bevaring Trøndelag Folkemuseum
- Medisinsk historie Norsk Teknisk Museum
- Minoritetar og kulturelt mangfald Hovedstads-museet
- Musikk og instrument Ringve Museum
- Samtidsnettverket Maihaugen
- Skognettverket Norsk Skogmuseum

ABM-utvikling vil i tillegg nemne at det er etablert eit abm-nettverk for universell utforming, og dessutan eit nettverk av institusjonar i arbeidet med fotobevaring. Det er også under etablering eit samisk museumsnettverk i regi av Sametinget.

Synleggjere arkiv, bibliotek og museum sine funksjonar og roller i samfunnet

FORSKING

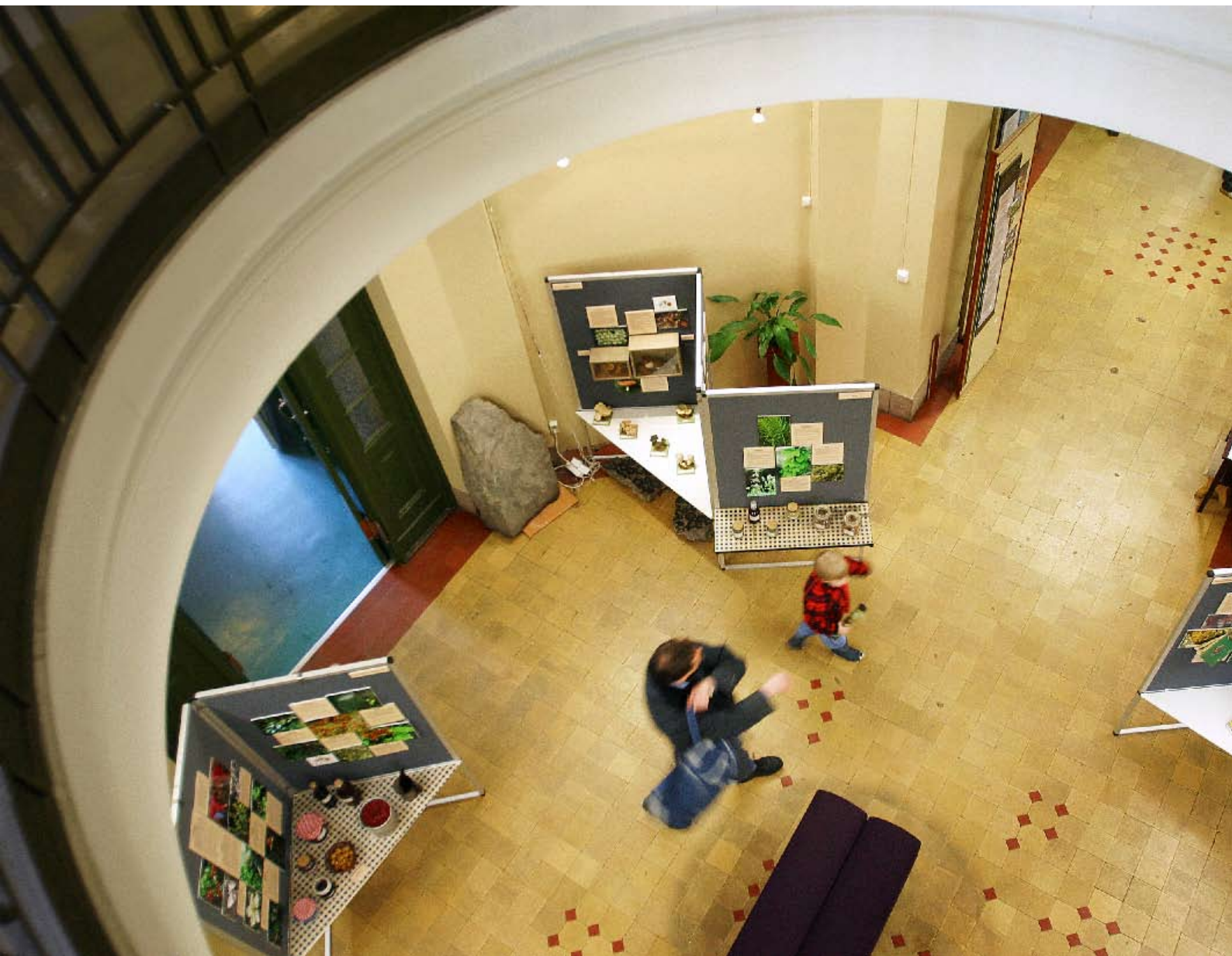
ABM-utvikling sitt arbeid på forskingsområdet skal støtte opp under målet om å synleggjere arkiv, bibliotek og museum sine funksjonar og roller i samfunnet. For å oppnå dette er det nødvendig å initiere og bidra til forskning om og i ABM-sektoren for å utvikle kunnskap om institusjonane sine samfunnsfunksjonar og oppgåver. Dette er bakgrunnen for at ABM-utvikling frå 2006 deltar i to forskingsretta samarbeidsprosjekt, eit med Norsk Kulturråd og Riksantikvaren om vern og bruk av kulturarven, og eit med Norsk Kulturråd om kulturarvsinstitusjonane sine samfunnsroller med fokus på institusjonane sine vilkår, ideologi, verdigrunnlag og oppfatning av roller.

ABM

Bladet ABM blir gjeve ut av ABM-utvikling, og kom med to utgåver i 2006. Tema for desse var Ibsenåret og Bibliotekutgreinga. Bladet blir sendt ut til abonnentar og institusjonar i ABM-sektoren.

ABM-MEDIA

Ved starten overtok ABM-utvikling ansvaret for å gje ut Bok og Bibliotek frå Statens Bibliotektilsyn. ABM-utvikling har hatt det prinsipielle synet at biblioteksektoren treng eit fritalande debattorgan som ikkje burde ha ABM-utvikling som utgjevar. ABM-utvikling har difor lenge arbeidd for å finne ein ny utgjevar. Rett før jul 2006 blei selskapet ABM-media stifta med Noregs Museumsforbund, Høgskolen i Oslo og Landslaget for lokal og privatarkiv som eigarar. Utgjevaransvaret for bladet Bok og Bibliotek blei overdrege til dette selskapet samtidig som det blei underteikna ein avtale om stønad til utgjevinga. Noreg sitt Museumsforbund overlét på same vis til ABM-media å gje ut Museumsnytt.

ABM-skrift

DET BLEI UTGITT 13 NUMMER AV ABM-SKRIFT I 2006.

ABM-SKRIFT #36: Statistikk for bibliotek og museum 2005 Ei av dei faste oppgåvene til ABM-utvikling er å samle inn, bearbeide og publisere statistikk. Statistikken for 2005 omfattar statistikk frå folke- og skulebibliotek, fag- og forskingsbibliotek og museum.

ABM-SKRIFT #35: Arkvidepot. Kartlegging av kompetansebehov. Red: Kjetil Reithaug Dette skriftet skal vere eit hjelpemiddel ved etablering av arkivdepot og gje eksisterande arkivdepot nyttige innspel ved kompetanseplanlegging. Det skal vere ein inspirasjon og ei sjekkliste i det komplekse fagområdet som leing, utvikling og drift av eit arkivdepot er.

ABM-SKRIFT #34: Ut av mørkerommet. Forvaltning av kulturhistorisk fotografi i Noreg. Dette skriftet skisserer opp hovudlinjene i fotobeveringsarbeidet dei nærmaste åra. Ambisjonen er å peike ut retningar mot eit målretta fotobeveringsarbeid, integrert som ein naturleg og sjølvsgd del i det generelle bevarings-, dokumentasjons- og formidlingsarbeidet i abm-sektoren.

ABM-SKRIFT #33: Biblioteket Østfold – nye veier for samarbeid Skriftet inneheld prosjektrapport og tankar omkring eit av dei mest interessante norske folkebibliotekprosjekta dei seinare åra. Forslaget om Biblioteket Østfold blei lansert i 2000. Dette skriftet har vore eit pilotprosjekt for utprøving av nettverksbygging og saumlause bibliotek i praksis.

ABM-SKRIFT #32: Kulturarven til alle – digitalisering i abm-sektoren Dette skriftet inneheld ein rapport som analyserer behov og foreslår tiltak i samband med digitalisering av ressursar i heile abm-sektoren. Rapporten er utarbeidd av Arbeidsgruppa for digitalisering, som blei oppretta av ABM-utvikling som ein del av programmet Norsk digitalt bibliotek.

ABM-SKRIFT #31: Bibliotekreform 2014 – del II: Noregsbiblioteket – nettverk for kunnskap og kultur I 2014 skal norske bibliotek ha sterkare fokus på formidling og allmenn tilgang til digitalt innhald. For å oppnå dette skal det satsast på felles digitale tenester og større bibliotekeiningar. Dette er hovudinnhaldet i bibliotekutgreininga «Bibliotekreform 2014». Del to er ein meir omfattande omtale av sektoren.

ABM-SKRIFT #30: Bibliotekreform 2014 – del I: Strategier og tiltak I 2014 skal norske bibliotek ha sterkare fokus på formidling og allmenn tilgang til digitalt innhald. For å oppnå dette skal det satsast på felles digitale tenester og større bibliotekeiningar. Dette er hovudinnhaldet i bibliotekutgreiinga «Bibliotekreform 2014». Del ein gjev ei kortfatta oversikt over hovudstrategiar og tiltak.

ABM-SKRIFT #29: ICOMs museumsetiske regelverk Norsk ICOM utgir i samarbeid med ABM-utvikling ei ny utgåve av ICOMs museumsetiske regelverk. Reglane er under kontinuerleg revisjon for å kunne fungere i ei tid då muséa møter stadig nye utfordringar. Reglane blei samrøystes godkjende på ICOMs generalkonferanse hausten 2004.

ABM-SKRIFT #28: Arkiv, demokrati og rettferd Arkiva sine funksjonar som grunnlag for rettferd og demokrati var utgangspunktet for at ABM-utvikling arrangerte konferansen «Arkiv, rettferd, demokrati». I dette heftet har vi samla innlegga frå denne konferansen, slik at fleire skal få tilgang til dei.

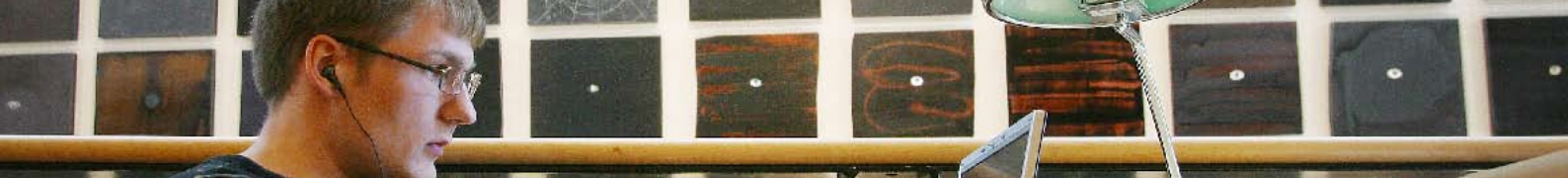
ABM-SKRIFT #27: Rom for lek og læring. Bibliotektilbudet til barn og unge Denne publikasjonen er ein delrapport til bibliotekutgreiinga 2006 og forankrar bibliotektenester til barn og unge i FNs barnekonvensjon, lovverk og stortingsmeldin-

gar. Han tek opp faktorar som påverkar innhald og tenester ved biblioteket, og som kan seie noko om korleis bibliotek for barn og unge bør sjå ut i framtida.

ABM-SKRIFT #26: Brudd. Om det ubehagelige, tabulagte, marginale, usynlige, kontroversielle Prosjektet BRUDD skal stimulere arkiv, bibliotek og museum til å hente fram og fortelje dei vanskelege og marginaliserte historiene, våge å stille spørsmål, ta standpunkt, invitere til debatt og «utøve ein problemorientert, samfunnskritisk funksjon». Skriftet gjer greie for kva Brudd-prosjektet er, og deltakarane i prosjektet skriv om sine erfaringar.

ABM-SKRIFT #25: De nasjonale minoritetene Arkiva, biblioteka og muséa og de nasjonale minoritetene inneheld ei innføring i problemstillingar omkring nasjonale minoritetar i Noreg. Som menneskerettsinstitusjonar har abm-sektorane eit spesielt ansvar for å synleggjere kulturen til minoritetane. Forfattar er Hilde Holmesland.

ABM-SKRIFT #24: Danser med ulver Danser med ulver – bibliotekene, utgiverne og de elektroniske kunnskapskildene er ein delrapport til bibliotekutgreiinga. Rapporten har som mål å gje ei oversikt over arbeidet med konsortieavtalar i norsk og internasjonal samanheng.

Internasjonalt samarbeid

For utviklinga på ABM-feltet er det viktig at ABM-utvikling deltek aktivt i internasjonale fora og utviklingsmiljø. ABM-utvikling er involvert i samarbeid på ulike område. Blant desse kan vi nemne:

NORDISKE OG EUROPEISKE TILSKOTSORDNINGAR

ABM-utvikling, Riksantikvaren og Norsk kulturråd samarbeider om å spreie informasjon om nordiske og europeiske tilskotsordningar for kunst-, kultur- og kulturminnesektoren i Noreg. Målet er å få fleire til å delta i internasjonal verksemd for å styrkje sin kompetanse og si kontaktflate. Blant informasjonstiltaka i 2006 var seminaret **Nøkkelen til suksess** og eit nettverksmøte der fylkeskommunane, dei største kommunane og ekspertane innanfor dei ulike tilskotsordningane var representerte.

Gjennom **EØS-midlane** overfører Noreg over 9 milliardar kroner til dei 10 nye EU-landa, Hellas, Spania og Portugal. Romania og Bulgaria er ikkje med i ordninga. Midlane skal gå til utviklings- og investeringsprosjekt i dei 13 mottakarlanda. RA, Miljøverndepartementet, UD, KKD, Kulturrådet og ABM-utvikling samarbeider om ulike informasjons- og rådgjevingstiltak for å styrkje kontakten mellom institusjonar og organisasjonar i Noreg og dei nye EU-landa. Blant dei viktigaste

tiltaka i 2006 var ein konferanse i februar, eit partnerskapsforum i Riga i desember og møtet for styringsgruppa som ABM-utvikling arrangerte i Oslo i juni.

I 2003 samarbeidde ABM-utvikling med sju nordiske kulturinstitusjonar om å gjere arkiv, bibliotek og museum merksame på teknologiske løysingar og ulike modellar for samarbeid på tvers av sektor- og landegrensar. Samarbeidet resulterte i workshopen **Veien til kulturarven – abm-samarbeid og teknologi** som blei avvikla i København.

Minerva er eit nettverk av ministeria i EU-landa, som skal fremje digitalisering innanfor kulturområdet og lage tilrådingar om digitalisering, metadata og lagring. Nettverket har laga retningslinjer, standardar og rapportar. ABM-utvikling representerer Noreg med status som observatør og har delteke på to møte i 2006.

ABM-utvikling og National Museums Board (NMB) i **Zambia** har i fleire år hatt dialog på ulike nivå av di NMB mottek norske utviklingsmidlar frå den norske ambassaden i Lusaka. I november 2006 var ABM-utvikling i Lusaka og Livingstone for å diskutere utviklinga til museum i Zambia og vidare samarbeid mellom landa.

Austersjøsam arbeidet blei etablert i 1997 etter initiativ av kulturministrane i landa rundt Austersjøen for å fremje, utvikle og sikre felles kulturarv. ABM-utvikling og Riksantikvaren representerer Noreg i styringsgruppa for samarbeidet.

IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) er den viktigaste internasjonale organisasjonen som representerar interesse til bibliotek og informasjonssektoren og deira brukarar. Noreg og Norden er sterkt involvert i dei mange faglege seksjonane i IFLA, og har særleg utmerka seg når det gjeld arbeid for yringsfridom og rett til informasjon. ABM-utvikling støttar arbeidet i IFLA både med fagleg engasjement, reisestipend for bibliotekarar som har verv i organisasjonen og med å bidra i internasjonale nettverk og skaffe kontaktar.

ICOM (International Council of Museums) er det internasjonale museumsforbundet. ABM-utvikling er medlem av ICOM og gjev stønad til den norske avdelinga av ICOM for å sikre aktiv, norsk deltaking i komitear og styringsorgan, og har i samarbeid med norsk ICOM gjeve ut ICOMs etiske retningsliner i norsk oversetting.

ICA (International Council of Archives) er det internasjonale arkivforbundet. For å sikre norsk deltaking har ABM-utvikling gjeve tilskott til reise for norsk deltaking i ICA.

ABM-utvikling deltek i fleire internasjonale organisasjonar som har som mål å samordne statistikk-arbeid og standardar på tvers av nasjonar. Målet er å få eit godt grunnlag for samanlikning og gode føresetnader for samarbeid mellom ulike land. I 2006 medverka ABM-utvikling til 4. utgåve av den internasjonale bibliotekstatistikken, **ISO 2789**. Den viktigaste endringa er oppdateringar i delen som omhandlar elektroniske tenester.

SPLQ er eit engelskspråkleg tidsskrift som tek opp utviklingstrekk, tendensar og strategiar i den skandinaviske biblioteksektoren. Tidsskriftet er retta mot eit internasjonalt publikum. ABM-utvikling samarbeider med dei statlege folkebibliotekinstusjonane i Danmark, Sverige og Finland om utgjevinga. Hovudansvaret går på rundgang mellom landa.

Meir info. www.abm-utvikling.no/soknadsmidler/

Den kulturelle skulesekken

Den kulturelle skulesekken er ei nasjonal satsing som skal bidra til at elevar i grunnskulen får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag. Måla og prinsippa for arbeidet er nedfelt i «St. meld. nr. 38 (2002-2003) Den kulturelle skulesekken».

Det daglege ansvaret for Den kulturelle skulesekken på sentralt nivå er lagt til sekretariatet for Den kulturelle skulesekken i ABM-utvikling. Sekretariatet arbeider vesentleg med informasjon og nettverksarbeid og dessutan saksbehandling for styringsgruppe, referansegruppe og departement. Sekretariatet samarbeider med Utdanningsdirektoratet og har jamlege møte med embetsverket i KKD.

Også i 2006 var Festspillene i Bergen visningsarena for gode produksjonar i Den kulturelle skulesekken. Nystemt blei opna av kunnskapsminister Øystein Djupedal og hadde på det meste over 100

deltakarar. Festspela og sekretariatet har inngått ein intensjonsavtale om å halde fram med samarbeidet. Nystemt 2007 er under planlegging.

Det er aukande interesse for Den kulturelle skulesekken både i Norden og Europa. Sekretariatet har saman og kvar for seg delteke på fleire konferansar og seminar, der den norske modellen har blitt presentert.

Noreg hadde i 2006 formannskapet i Nordisk Ministerråd, og det blei derfor arrangert ein nordisk konferanse om Den kulturelle skulesekken i tilknytning til Nystemt 2006. Det nordiske seminaret samla 62 deltakarar.

Sekretariatet presenterte Den kulturelle skulesekken på ein verdskonferanse som Unesco arrangerte i Lisboa i mars om Arts in Education. Til konferansen blei det utarbeidd ein brosjyre om DKS på engelsk. Utdanningsdirektoratet var ansvarleg for ein dvd som også blei presentert på konferansen.

Sekretariatsleiar var ein månad i Storbritannia i januar/februar for å knyte kontaktar til personar og miljø som arbeider med Arts in Education i England og Skottland.

Det blei arrangert to nettverksmøte for kontaktpersonane i fylkeskommunane.

Dei sentrale institusjonane som får tildelt spelemidlar i Den kulturelle skulesekken har danna eit nettverk, Riksforum. Sekretariatet deltek i møta.

I samarbeid med Norsk Teater- og orkesterforening arrangerte sekretariatet i mars eit seminar om institusjonane sin plass i Den kulturelle skulesekken. Seminaret samla ca. 60 deltakarar, i hovudsak frå teater og orkester rundt om i landet.

Sekretariatsleiar sit i prosjektforum for Wergeland 2008, eit rådgjevande fagorgan for Wergelandjubileet i 2008.

Evalueringsoppdraget av Den kulturelle skulesekken blei utlyst som offentleg anbuds konkurranse hausten 2005, med ei økonomisk ramme på 1,1 millionar kroner. KKD gav oppdraget til NIFU STEP Studier av Innovasjon, forskning og utdanning i desember 2005. Evalueringsrapporten låg føre 8. september 2006.

Evalueringsrapporten viser at Den kulturelle skulesekken er eit populært og godt forankra tiltak i skulen og er etablert over heile landet. Det er likevel eit potensial for betringar. Eit sentralt tema i rapporten er utfordringar og tiltaksutsikter som følgje av den forankringa ordninga har i både kultur- og skulesektoren. Rapporten er send på høyring.

Spelemiddeloverskotet til Den kulturelle skulesekken var i 2006 på 161 millionar kroner. 80 prosent av midlane går til regionale tiltak (122 millionar til fylkeskommunane – av det går minst 1/3 vidare til kommunane, og 6 millionar til seks vitensentra over heile landet). Dei resterande 20 prosent går til sentrale tiltak innanfor musikk, scenekunst, visuell kunst og film. Spelemidlane blir tildelte pr. skuleår.

Alle som har fått spelemidlar i 2005/2006 har levert rapport til sekretariatet. Rapportane viser at så å seie alle grunnskuleelevane i landet er sikra eit profesjonelt kunst- og kulturtilbod gjennom Den kulturelle skulesekken. Alle kunst- og kulturuttrykk er representerte i tilboda, men i varierende grad. Rapportane viser også at det er utvikla gode nettverk i fylka, både for fylka sjølve, for kvart enkelt kunst- og kulturuttrykk, og for dei som har ansvar for DKS i kommunar og på skular.

Universell utforming

UNIVERSELL UTFORMING: TILGANG TIL ALLE

ABM-utvikling har universell utforming som ei prioritert oppgåve i sine måldokument og har sett ned ei intern arbeidsgruppe på fem personar som arbeider med konkrete tiltak for å gjere tiltak kjende og endre haldningar, både internt i organisasjonen og eksternt i abm-sektoren. Denne arbeidsgruppa er representert i *Nettverk for universell utforming*, eit nettverk på tvers av arkiv-, bibliotek- og museumssektoren der Fetsund lenser sit med ansvaret for sekretariatet.

I 2006 blei følgjande aktivitetar gjennomførte for å styrkje satsinga og bevisstgjeringa på universell utforming i abm-sektoren:

- Delteke i leiingsgruppa i Nordisk tilgjengelegnettverk for museum. ABM-utvikling har delteke på møte og arbeidd for å gjere den nordiske nettsida, www.cultureforall.info, kjend, og for å få norske museum med i nettverket.
- Under det 70. norske bibliotekmøtet i Trondheim i mars arrangerte ABM-utvikling eit delseminar med tema *Tilgjengelighet*. Dette delseminaret la vekt på tre ting:
 - ein presentasjon av forslaget til Syse-utvalet om ein eigen antidiskrimineringslov for funksjonshemma

- ein presentasjon av universell design
- ei oppfølging av handlingsplan for betre tilgjenge for funksjonshemma studentar ved høgare lærestader
- ABM-utvikling arrangerte eit inspirasjonsseminar om universell utforming på Lillehammer 23. mai. Fire andre regionale inspirasjonsseminar blei arrangerte hausten 2005. Seminaret drøfta korleis ein kan auke kunnskapen om universell utforming ved utforming av tenester og bygningar.
- ABM-utvikling hadde eit ønske om å teste kor tilgjengelege nettstadene er i abm-sektoren, og kor mykje kunnskap om universell utforming som ligg bak utforminga av desse nettstadene. Firmaet MediaLT blei valt til å teste nettressursar. Resultata vil vere klare i løpet av våren 2007. For å informere om resultata vil det kome ein publikasjon og eit seminar i etterkant.
- Hausten 2006 har ABM-utvikling utarbeidd ein handlingsplan for eksterne og interne tiltak. Medarbeidarar i ABM-utvikling skal kjenne til kva universell utforming er, og vere medvetne på dette som grunnlag for avgjersler og handlingar der dette er naturleg.

Universell utforming er eit satsingsområde innanfor offentleg sektor, og ABM-utvikling skal ta omsyn til det i all verksemd. Informasjon om universell utforming i mange kanalar saman med auka krav frå styresmaktene gjer at det ser ut til at kunnskap og haldningsendringar blir spreidde i sektoren på ein heilt annan måte enn tidlegare. ABM-utvikling satsar særleg på å spreie kunnskap og lage nettverk. Dette arbeidet vil halde fram i 2007.

LIKESTILLING

ABM-utvikling hadde 42 kvinnelege og 26 mannlege tilsette i 2006. Dei fleste stillingane sorterer under kategorien rådgjevar eller seniorrådgjevar. Når stillingar blir ledige, rekrutterer vi folk som har utdanning og bakgrunn innanfor arkiv, bibliotek og museum, og her finn vi tradisjonelt mange kvinner.

GRØN STAT

ABM-utvikling har sett i gang prosjektarbeidet med Grøn Stat. Verksemda har engasjert GRIP – Grønt i Praksis. Prosjektet starta opp 24. oktober 2006 og skal etter planen vere ferdigstilt innan 1. mai 2007.

Innan utgangen av 2006 har vi gjennomført kartlegging og gjort ei vurdering av miljøpåverknaden vår frå områda energi, transport, avfall og innkjøp. ABM-utvikling har allereie pr. i dag gode rutinar for handtering av innkjøp av miljømerkte produkt, sortering av avfall, transport og energiforbruk. Det skal lagast handlingsplan som tek hand om dei nemnde områda.

Kurs og konferansar

ARRANGERT AV ABM-UTVIKLING I 2006

23. JANUAR: Nettverksmøte for fotobevaring. (Strømmen)

24. JANUAR: Seminar – utvalsprinsipp for fotografi (Oslo)

8. FEBRUAR: EØS-finansieringsordningane: satsing på den europeiske kulturarven. I samarbeid med Riksantikvaren og Norsk kulturråd. (Oslo)

15. FEBRUAR: Ansikt til ansikt. Seminar om digitale artikkeltjenester. (Oslo)

20.-21. FEBRUAR: Arkiv, rettferd, demokrati. Konferanse med fokus på arkiv og arkivas samfunnsroller. (Oslo)

23. FEBRUAR: «Norden har ordet» Seminar om nordisk litteratur. Arr. Nordbok (Stortinget, Oslo)

8.-11. MAI: Kystkulturseminar i Finnmark: Verdi-

skaping og kystkultur I samarbeid med Riksantikvaren, Fiskeridirektoratet, Kystdirektoratet. (Honningsvåg)

11.-13. MAI: NKUL 2006: Klar for kunnskapsløftet. Norsk konferanse om utdanning og læring. ABM-utvikling var medarrangør.

22.-23. MAI: Landskonferansen for fotobevaring 2006 I samarbeid med Aust-Agder kulturhistoriske senter. (Arendal)

23. MAI: Inspirasjonsseminar Universell utforming . I samarbeid med Lillehammer bibliotek og Oppland fylkesarkiv. (Lillehammer)

29.-30. MAI: Den kulturelle skolesekken – i et nordisk perspektiv I samarbeid med Kultur- og kyrkjedepartementet. (Bergen)

30.-31. MAI: Veien til Kulturarven – Abm-samarbeid og teknologi. Nordisk workshop med ABM-utvikling som medarrangør. (København)

5.-6. SEPTEMBER: Nøkkelen til suksess. Nordiske og europeiske tilskuddsordninger. Arrangert i samarbeid med Norsk kulturråd og Riksantikvaren. (Tromsø)

18.-19. SEPTEMBER: Kultur på nett 2006 – Strategi for digitale tenester Hvordan gjøre kultur og kulturopplevelser tilgjengelig på nettet. Arrangørar Kulturnett.no og Kulturnett Trøndelag. (Trondheim)

21.-22. SEPTEMBER: BOKTRAS – Språk og litteratur i barnehagen. Seminar arrangert saman med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger. (Oslo)

Foredrag om Bibliotekreform 2014

Bibliotekutgreiinga er presentert gjennom foredrag på ei rekke konferansar og møte over heile landet: Konferanse for fylkeskultursjefane, bibliotektilsette i Hedmark, Telemark, Hordaland, Østfold, Nordland, Oppland, Tromsø, Akershus, Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag, Oslo, Vestfold i tillegg til foredrag Kultur- og kyrkjedepartementet, Kunnskapsdepartementet, samt seminar i regi av Universitetsbiblioteket i Trondheim. Utgreiinga har og blitt presentert i Finland og Sverige.

25. SEPTEMBER: Med brukeren i fokus. Seminar om digitalisering og tilgjengeliggjøring for kultur og læring. (Oslo)

3. OKTOBER: Bibliotek til alle. Arrangert i samarbeid med Leser søker bok. (Oslo)

23.-24. OKTOBER: Bibliotekleiar konferansen 2006. Program med utgangspunkt i bibliotek-utgreiinga. (Asker)

20. NOVEMBER: ABM-konferansen 2006. Gå inn i din tid. Arkiv, bibliotek og museum som aktive deltakere i samfunnet – partnerskap og samarbeid. (Oslo)

30. NOV. - 1. DESEMBER: Digital og Sosial 2.0 Web 2.0 og Bibliotek 2.0. Ein ny utviklingsstrategi for biblioteka? Arrangert i samarbeid med Hordaland Fylkesbibliotek (Bergen)

7.-8. DESEMBER: Gyldig men likegyldig? Lokalhistorieseminar som omhandla kva rolle abm-institusjoner kan spille i dokumentasjon og formidling av historie i lokale og regionale planprosessar. Arrangert i samarbeid med Norsk lokalhistorisk institutt og HiO, Avdeling for Journalistikk, informasjon og bibliotek. (Oslo)

EIT UTVAL AV KONFERANSAR DER ABM-UTVIKLING HAR DELTATT MED STAND ELLER FOREDRAG

8. MARS 2006: Unescos verdskonferanse Arts in Education, Lisboa. Presentasjon av Den kulturelle skolesekken ved Astrid Holen.

20-25. MARS: Det 70. norske bibliotekmøtet, Trondheim. ABM-utvikling deltok som arrangør av fleire seminar, sto ansvarlig for fleire foredrag samt utstilling.

Leiarutvikling

Hausten 2006 blei det sett i gang eit nytt leiarutviklingsprogram over to semester for 18 leiarar innanfor arkiv-, bibliotek- og museumssektoren. Målet med dette utviklingsprogrammet er å bidra til ansvarsfulle, resultatlystne og endringsdyktige leiarar. Ein tek utgangspunkt i situasjonen og erfaringane til den enkelte leiaren og siktar mot betre forståing for rolla og oppgåvene til leiaren, betre innsikt i eiga leiing og hjelp til betre utnytting av egne ressursar. I tillegg er nettverksbygging eit viktig element der leiarar frå små og store abm-institusjonar møter kvarandre.

ABM-utvikling hadde og ei samling våren 2006 for dei kandidatane som hadde slutført leiarutviklingsprogrammet i 2005.

18. MAI: Espoo, Finland: Årsmøte i det finske Museumsforbundet, der Jon Birger Østby deltok med foredraget «New dimensions by cooperation and network».

19. JUNI: Infomøte for potensielle søkarar til EU-programmet eContentplus' 2. utlysning, foredrag ved Sidsel Hindal om kvifor søke EU-midlar.

26-30. JUNI: Sommerskole med informasjonskompetanse som tema. Arrangør: NordINFOLIT (Djurø, Sverige)

3. SEPTEMBER: Landsmøte i Norges Museumsforbund, Stjørdal. ABM-utvikling deltok med stand og foredrag ved Jon Birger Østby: «Museumslandskapet i endring».

8. SEPTEMBER: Dag for vaksnes læring, arrangement på Youngstorget. ABM-utvikling deltok med stand.

13. SEPTEMBER: Internasjonal bibliotekkonferanse i Kamchatka, Russland. Jon Birger Østby deltok med foredraget «Norwegian Digital Resources».

20-22. SEPTEMBER: Norsk Kulturforum (NOKU). Landskonferanse. Foredrag om kulturnett ved Lars Egeland. (Flora)

12. OKTOBER: Why digitise? Who benefits? Impact Assessment of Digital Cultural Heritage Content and Services. Foredrag ved Lars Egeland. (Helsinki, Finland)

19. OKTOBER: NAPLE-konferanse, Helsinki, Finland. Jon Birger Østby deltar med foredrag om «The Norwegian Library Reform 2014».

20. OKTOBER: Konferansen The Digital Future of Cultural and Scientific Heritage, Tallin, Estland.

Foredrag av Sidsel Hindal: *Access to digital resources: a co-operative approach by memory institutions in Norway.*

9. NOVEMBER: Avslutningsseminar i Nordisk Ministerråds museumskomiteé. Jon Birger Østby: «Oppsummering av arbeidet i Nordisk ministerråds museumskomiteé og framtidige utfordringar for nordisk museumssamarbeid».

16. NOVEMBER 2006: Nordisk konferanse for regionale kulturkonsulentar, Botkyrka, Sverige. Foredrag om Den kulturelle skulesekken ved Astrid Holen.

7-9. DESEMBER: NODEM 06 – Tolkingar og digitale medium i museum og på historiske stader. Institutt for medier og kommunikasjon ved UiO med fleire arrangement. (Oslo) ABM-utvikling deltok med presentasjon av Nordic Hand scape ved Anders Olsson.

ØYSTEIN DJUPEDAL på ABM-utviklings stand på Dag for vaksnes læring

Prosjektmidlar frå ABM-utvikling for søknadsfrist 15. oktober 2005.

UTVIKLINGSPROSJEKT:

Søkjjar	Prosjekt	Tildelt i kr
ABM-rådet i Vestfold ved Larvik Museum	E-18 – ei kulturhistorisk reise	75 000
Arran lulesamisk senter	Dokumentasjon av tidligere ferdselsveier innen det lulesamiske området	80 000
Arran lulesamisk senter	Konferanse om samisk forskning	40 000
Asker bibliotek	Menn og skjønnlitteratur – en undersøkelse av menns fritidslesing	100 000
Aust-Agder fylkesbibliotek	I KJELEDRESS OG OLJESØL – sømløshet gjennom lesetiltak i Froland	150 000
Bergen Byarkiv	Arkivutstillinger for alle	250 000
Bergen Bymuseum	Frivillighetskoordinator	130 000
BIBSYS	BIBSYS til tjeneste	300 000
Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter	Sikring og etablering av håndverks- og tradisjonskunnskap om tynnplateteknikker	70 000
De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum	Utvikling av metodar for etablering og skjøtsel av kulturlandskap på museum	400 000
Deichmanske bibliotek	Fengselsbiblioteket – en kilde til økt livskvalitet	150 000
Deichmanske bibliotek	Biblioteksvar	1 800 000
Drammen bibliotek	Sambiblioteket	600 000
Foreningen !les	Idrett og lesing	200 000
Hardanger Fartøyvernssenter	Kunsten og båten	100 000
Helgeland Museum	Barn i krig	100 000
Høgskolen i Hedmark	Prosjekt for elektronisk publisering og institusjonelle arkiv (PEPIA)	400 000
Hå kommune (Hå gamle prestegård)	De overlevende	50 000
IKA Kongsberg	Nettverk for rettighetsdokumentasjon	150 000
Karmsund Folkemuseum	Båtreisende på Vestlandet	500 000
Landslaget for lokal- og privatarkiv	OpenARMS	700 000
Museumsenteret i Vestfold a/s	LIMA (Logistikk, Innlemmelse, MAgasin)	300 000
Naturhistorisk Museum, UiO	Mot naturens orden?	300 000
Nordmøre museum	Museum i fredet kulturminne	250 000

Nord-Trøndelag fylkesbibliotek	Veien til kunnskap og informasjon – åpen for alle? Universell utforming av informasjonstjenesten Unginfo Nord-Trøndelag	115 000
Nord-Trøndelag fylkesbibliotek	Kompetanse og formidling på tvers – utvikling i et ABM-perspektiv	100 000
Nord-Trøndelag fylkesbibliotek	Namdalsbibliotekene – samarbeid for bedre kvalitet og tilgjengelighet	600 000
Norges Museumsforbund	Utstilling – fra idé til utstillingsplan	90 000
Norges Museumsforbund	Behov for «conservation scientists» tjenester innen konservering	15 000
Norsk Bergverksmuseum	Kulturvern ved bergverk. Seminar på Svalbard	50 000
Norsk Folkemuseum	Hvert tre har sine røtter	150 000
Norsk vasskraft- og industristadmuseum	ABM i partnerskap	400 000
Oslo Byarkiv	Oslos multikulturelle arkiver	300 000
Osterøy museum	Du store verda – du mektige hår	250 000
Preus museum	Fotograf og samlingsregistre	400 000
Riksarkivet	Lydopptak i privatarkiver	500 000
Riksarkivet	Forprosjekt digitalisering	150 000
Ringve Museum	Musikkinstrumenter i norske museum og arkiv	500 000
Rogaland Fylkeskommune	Fylkesfotonett Rogaland	350 000
Ryfylkemuseet	Kjeldeskaping og kunnskapsoppbygging	587 000
Sametinget	Recalling Ancestral Voices	160 000
Sandefjordmuseene	Kampen om hvalen	40 000
Stiftelsen Asta	Sentral Asta-base	500 000
Stiftelsen hestmanden	Fra krig til krigsofre	60 000
Svalbard Museum	Utvikling og samarbeid på tvers av forvaltningsgrensene	175 000
Sølvberget KF, Stavanger bibliotek og kulturhus	Jakten på ikke-brukerne	275 000
Sølvberget KF, Stavanger bibliotek og kulturhus, Bergen offentlige bibliotek, Deichmanske bibliotek og Trondheim bibliotek	Brukeradferd i bibliotek. Pilotundersøkelse av bruken av folkebibliotekene og universitets-/høgskolebibliotekene i storbyene	400 000
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Historisk kilde- og kunnskapsbase for Trøndelag – digitalt læringsverktøy for grunnopplæringen	500 000
Sør-Varanger Museum	Bugøyenes	40 000
Telemark Museum	Norske ventehus	40 000
Telemarksbiblioteket	Skienvassdraget og Telemarkskanalen for 5.-7. trinn	250 000
Trastad samlinger	Vandreutstilling om utviklingshemmedes historie for hele landet	75 000

Tromsø Museum – Universitetsmuseet	Kulturlandskapet etter tre stammers møte i Varanger	167 000
Trøndelag folkemuseum	Metodeutvikling av formidling til hørselshemmede i Norsk Døvemuseum	100 000
Universitetsbiblioteket i Oslo	Nasjonal søketjeneste for vitenskapelig informasjon i åpne institusjonelle arkiv:	462 000
Vestlandske kunstindustrimuseum	Strikk 7 – naughty knitting	250 000
Vest-Telemark museum	Arkeologisk utgraving på Uppistog Vindlaus	40 000
Østfold fylkesbibliotek	Hvem er jeg? Arkiv, bibliotek og museum svarer sammen med filosof	200 000

KULTURNETTS PROSJEKTMIDLAR FOR DIGITALT INNHOLD

Finnmark fylkeskommune	Bergkunsten i Alta – Verdensarven	100 000
Hardanger Museum	Hardingfela på nett	100 000
Hedmark fylkeskommune	Prøysen på nett – En vandring langs præstvægen	100 000
Namdalseid kommune	Kvinnerspor – lokalhistoriske bilder	100 000
Nynorsk kultursentrum	Tunkatten – En aktiviserende møtested på Internett	100 000
Sandefjordmuseene	Websider for barn om hvalfangst	100 000
Steinkjer bibliotek	Kristofer Uppdal – ut av skuggeheimen	100 000
Telemark Museum	Interaktive nettsider til Quisling-utstilling	100 000
Tromsø fylkesbibliotek	Tromsø i litteraturen – litterær byvandring	100 000
Universitetsbiblioteket i Bergen	Fabrikkarbeidere – Frisører og tannleger – Kvinner i arbeidslivet 1916 - 1960 – Visuelle kilder til sosialhistorien	100 000

REGIONALE OG FAGLEGE PARTNARAR FOR KULTURNETT.NO:

Akershus kulturnett	Kulturkalenderen	200 000
Deicmanske bibliotek	Reaktor – Nasjonal lansering og inngåelse av faglig partnerskap med Kulturnett.no	275 000
Henrik Ibsens skrifter, UiO	Henrik Ibsens skrifter i elektronisk utgave	500 000
Hordaland fylkesbibliotek	I bløming – Vidareutvikling av Eldreveven som kreativ møteplass	100 000
Hordaland Fylkeskommune ved Kulturnett	Krigsminne – Festung Norge	100 000
Kulturnett Østfold	Hjelpetekster for Kulturkalender	50 000
Kunstnernes Informasjonskontor KIK	Ferdigstillelse av KIK-arkivet på Internett	100 000
Musikkinformasjonssenteret MIC	Vidareutvikling	70 000

Rogaland fylkeskommune	Forprosjekt til etablering og utvikling av Kulturnett Rogaland	75 000
Senter for Dansekunst	Nasjonale danseportal	100 000
Stiftelsen Arkivet	Verftsarbeideren	65 000
Troms fylkeskommune	Bruk av emnekartdata i regionale kulturnett	300 000
Trøndelag kulturnett	Fra hånd til hode – gamle håndverkstradisjoner	100 000
Vest-Agder fylkeskommune	Kompassroser i Vest-Agder – Digital formidling	100 000

TVERRSEKTORIETT PROSJEKT FOR LÆRING OG FORMIDLING (FRAMHALD AV PROSJEKT FRÅ 2005):

Troms Fylkeskommune	Polarhistorie på nett	1,2 million
---------------------	-----------------------	-------------

REGIONALE ABM-SATSINGAR

Sogn og Fjordane fylkeskommune	Nettbasert kulturformidling (framhald av prosjekt frå 2005)	1 million
Sør-Trøndelag fylkeskommune	ABM-senter DORA	1 million

GARDEROBEBIBLIOTEKARAR

I 2006 begynte bibliotekarar over heile landet å dra på trening. Med seg hadde dei boktips og bagar fulle av handplukka bøker. 14 idrettslag innanfor åtte forskjellige idrettar er med på prosjektet «Idrett og lesing» som er utvikla av «Foreningen !les» i samarbeid med lesande toppidrettsutøvarar. Målet er å få ungdom som driv med organisert idrett, til å lese meir ved hjelp av utradisjonelle formidlingsmetodar. Prosjektet er støtta av ABM-utvikling og Norsk Kulturråd.

KRISTOFER UPPDAL – UT AV SKUGGEHEIMEN

Kulturnett.no delte ut midlar til ti nettinnehaldsprosjekt. Eit av dei som fekk slike pengar var Steinkjer bibliotek med prosjektet «Kristofer Uppdal – ut av skuggeheimen». Dette er eit godt døme på korleis kultursektoren lagar digitalt innhald som også kan nyttast i undervisningssamanheng. Det er lite stoff tilgjengeleg i fulltekst på nettet om Uppdal i dag og for mange er han ein ukjent forfattar. I hovudverket sitt «Dansen gjennom skuggeheimen» skildrar han rallarane og den framveksande arbeidarrørsla. Nettstaden om Uppdal vil bli opna under jubileumsveka for Steinkjers bys 150-årsjubileum i 2007. Der er Kristofer Uppdal sett opp som eitt av dei kulturelle fyrårna.

ABM-utvikling i tal

I 2006 hadde ABM-utvikling eit budsjett til drift, prosjekt- og utviklingstiltak på 86,3 millionar kroner. I tillegg forvalta ABM-utvikling faste tilskotsordningar på til saman 67,8 millionar, spelemidlar for 7 millionar og 32,6 millionar i samband med oppdragsverksemd (Nordbok-sekretariatet og konsortieavtalar)

BUDSJETT TIL DRIFT, PROSJEKT- OG UTVIKLINGSTILTAK

Prosjekttiltak	30,6 mill.kr
Løn	31,3 mill.kr
Lokale	7,5 mill.kr
Reiser og konferansar	4,2 mill.kr
IT-utstyr. Inventar	1,9 mill.kr
Konsulenttenester	1,6 mill.kr
Trykkekostnader	1,3 mill.kr
Sekretariat for den Den kulturelle skolesekken	1,2 mill.kr
Tenester, Bok og Bibliotek	0,9 mill.kr
Porto	0,6 mill.kr
Kunngjeringar	0,5 mill.kr
Telefon	0,3 mill.kr
Andre kostnader	4,4 mill.kr

Faste tilskotsordningar	67,8 mill.kr
Spelemidlar seglskutene	7,0 mill.kr
Oppdragsverksemd:	
Nordbok-sekretariatet	7,7 mill.kr
Konsortieavtalar	24,9 mill.kr
Sum	193,6 mill.kr

PROSJEKTMIDLAR FOR 2006

Prosjekt for heile abm-sektoren	6,9 mill.kr
Prosjekt for arkivsektoren	4,4 mill.kr
Prosjekt for biblioteksektoren	9,2 mill.kr
Prosjekt for museumssektoren	5,9 mill.kr
Prosjekt Kulturnett.no	4,2 mill.kr

TILSETTE I ABM-UTVIKLING

Ved utgangen av 2006 hadde ABM-utvikling 68 tilsette. Av desse var 64 faste og 4 mellombels tilsette.

